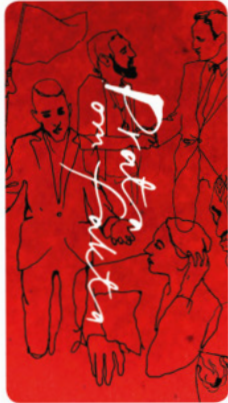

Ett
samarbete med
#VIMÅSTE
PRATA

Lärarhandledning till **Samtalskort om demokrati**

Inledning:

Dessa samtalskort är framtagna av ”#ViMåstePrata”, ett initiativ till försvar för demokratin och för att stärka demokratin. Fokus har främst varit på folkbildningen, för att bidra till respektfulla möten och dialog om viktiga samhällsfrågor. Korten har vidareutvecklats i samarbete med Forum för levande historia.

Materialet består av en ask med fem kategorier kort: Prata om fakta, Rollspel om demokrati, Demokratiska dilemman, 100 år av kvinnokamp och Sverige – Världen. Illustrationer av Stina Wirsén och frågor av läraren Ludvig Myrenberg. Korten är också nedladdningsbara som PDF.

Till dessa kort finns en lärarhandledning och en ordlista med ordförklaringar på svenska, arabiska, somaliska och engelska.

Syfte:

Förutsättningen för en levande demokrati är delaktighet och engagemang. Vi måste prata med varandra, lyssna på varandra och tillsammans värna det öppna samhället. Syftet med samtalskorten, som kan användas av alla, är att de ska bidra till att stärka kunskapen och engagemanget kring demokratin betydelse för samhället.

Materialets olika delar:

Korten lyfter frågor kring demokrati på olika nivåer. Både ur ett internationellt och samhällligt perspektiv och med frågor kring demokrati i vardagslivet.

Det finns fem olika kategorier av kort:

Prata om fakta - diskutera demokratins framväxt.

Dessa kort syftar till att bygga upp och dela kunskap om demokrati. Här är det viktigt att tänka på att alla deltagare inte har samma kunskap. Försök att se till att det blir en bra lärandemiljö för alla oavsett förkunskaper.

Rollspel om demokrati - interaktiva övningar om demokrati.

Dessa kort syftar till att aktivera deltagarna på ett lite mer fysiskt sätt. Tänk på att det kan vara känsligt att kliva in i en roll och att alla inte känner sig bekväma med det. Försök i så fall att göra om uppgiften till ett Case där du berättar och ber deltagarna komma med verbala eller skriftliga inspel.

Demokratiska dilemman - kniviga frågor om demokrati.

Dessa kort syftar till att synliggöra dilemman som finns i en demokrati eller som uppstår när man agerar demokratiskt. Demokrati är ju inte bara ett styrelseskick utan en livsform. Genom att samtala kring dilemman så kan vi få en bättre insikt i och förståelse för våra olikheter och oenigheter. Ni kanske inte kommer fram till lösningar men ni har övat er i demokrati.

Internationella perspektiv på demokrati – globala frågor.

Dessa kort syftar till att lyfta frågor på en internationell nivå, som alltså inte bara är en nationell angelägenhet. Hur kan vi agera demokratiskt på ett globalt sätt så att det kommer alla människor till godo?

Hundra år av kvinnokamp – lyfter viktiga frågor inom kampen.

Dessa kort syftar till att visa på de frågor som människor kämpat för genom historien och i dag för att uppnå ett mer jämställt samhälle. Men de lyfter också de problem som fortfarande finns. Som sagt, demokrati har ingen sluthållplats utan är en ständigt pågående process.

Demokratins grunder

Folket styr genom fria val

Alla väljare har en röst var i fria val, där det finns flera partier och åsikter att välja mellan. Ingen kan tvingas att rösta på ett visst parti, valet ska vara fritt. Den politiska makten ska kunna avsättas av folket. Vem som helst kan starta ett parti.

Majoriteten bestämmer, minoriteten respekteras

Majoritetsprincipen betyder att förslaget som får flest röster vinner i en omröstning. Minoriteten respekteras och har rätt att kritisera majoritetens beslut.

Folket har och använder sina politiska rättigheter

Grundlagarna garanterar alla medborgare rösträtt, yttrandefrihet, tryckfrihet, mötesfrihet och andra fri- och rättigheter som gör det möjligt att engagera sig politiskt. Ingen får stängas ute.

Rättssäkerhet och likhet inför lagen

Domstolar är självständiga i förhållande till politiska makthavare. Alla medborgare, även politiker och andra makthavare, måste följa lagarna. Alla har rätt till en objektiv, opartisk och rättvis rättegång.

Respekt för mänskliga rättigheter

Alla människor är jämlika, oavsett kön, etnicitet, religion och andra personliga egenskaper. Mänskliga rättigheter försäkras genom grundlagarna och särskilda lagar mot diskriminering och hatbrott.

Både beslutsmetoder och värderingar

Demokrati består av både beslutsmetoder och värderingar. Handlingar och beslut ska vägledas av demokratins grundläggande värderingar.

Beslutsmetoder:

- Direkt demokrati (alla röstberättigades beslut, folkomröstning)
- Indirekt demokrati (representativa val)
- Majoritetsprincipen
- Ett fungerande valsystem

Värderingar:

- Alla människors lika värde, mänskliga rättigheter
- Skydd för minoriteter
- Mångfald av åsikter och egenskaper
- Likhet inför lagen
- Icke-våld

Tips för demokratiska samtal

Ett bra samtal handlar inte om att ändra andras åsikter. Det handlar om att våga och vilja säga sin egen åsikt och att möta andras.

- Lyssna för att förstå
- Ge och ta plats
- Tala utifrån egna upplevelser
- Utgå från fakta och kunskap
- Utgå ifrån att alla vill varandra väl

Förslag på upplägg:

Korten kan användas på en mängd olika sätt. De kan användas vid ett enda tillfälle eller flera. Det går att dra ett enda kort eller flera eller en kategori i taget. Satsa på det som passar utifrån humör, tillfälle och ambition. Välj en kategori och vänd på kortet, läs och lös uppgiften. Diskutera tillsammans.

Som stöd finns Demokratins grunder, ett blad som sammanfattar vad demokrati handlar om. Vik upp och lägg fram, använd gärna bladet under samtalen.

På Forum för levande historias hemsida hittar du fler material som handlar om demokrati.

Klassrumsmaterial att jobba med:

<https://www.levandehistoria.se/klassrummet/demokratiska-samtal>

<https://www.levandehistoria.se/klassrummet/uppdrag-demokrati>

Utskrivningsbar miniutställning:

<https://www.levandehistoria.se/material/miniutstallning-leva-demokratin>

Kortfilmer som väcker diskussion:

<https://www.levandehistoria.se/film/tema-demokrati-nar-fortroendet-brister?theme=11>

<https://www.levandehistoria.se/film/tema-demokrati-nar-samtalen-tystnar?theme=11>

<https://www.levandehistoria.se/film/tema-demokrati-nar-vi-stalls-mot-dom?theme=11>

Inspelade panelsamtal som väcker tankar:

<https://www.levandehistoria.se/film/panelsamtal-natet-och-demokratin-hot-eller-mojlighet>

<https://www.levandehistoria.se/film/samtalskvall-nar-samtalen-tystnar>

<https://www.levandehistoria.se/film/samtal-nar-vi-stalls-mot-dom>

Du kan även hitta bra material på Demokratibanken #ViMåstePratas hemsida om demokrati:

<https://www.vimasteprata.org/demokratibank>

Viktigt att tänka på:

Demokrati är inte enkelt eller helt konfliktlöst! Demokratins utgångspunkt är att vi är oeniga men ska leva i en gemenskap. Därför kan frågorna eller övningarna på spelkortet ibland uppfattas som lite provocerande eller utmanande. Det kan uppstå konflikter och argumentering då man kan ha olika uppfattningar i frågor som rör det som är viktigt för oss.

Men syftet med demokrati är inte att få fram en allenarådande sanning, att alla ska tycka exakt lika. Utan att många röster och åsikter ska få komma till tals, att vi kan vända och vrida på nya och gamla tankar. Till sist måste vi kanske fatta ett beslut om vad som ska gälla och i en demokrati är det majoriteten som bestämmer. Men minoriteten måste respekteras.

Som sagt att vara oeniga är inte ”farligt” eller ens dåligt, det är bara naturligt. Dessa kort är ju tänkta att vara en utgångspunkt för samtal, både för att få mer kunskap men även för att bli utmanade i våra invanda föreställningar genom att samtala kring viktiga frågor.

Det kan vara bra att sätta upp ”spelregler” innan ni börjar använda korten. Tex. kan det vara bra att enas om vad som är ett bra demokratiskt samtal.

Tips för demokratiska samtal:

Ett bra samtal handlar inte om att få andra att ändra sin åsikt. Det handlar om att våga och vilja säga sin egen åsikt och att möta andras utan att hamna i en debatt.

- Lyssna för att förstå.
- Ge och ta plats.
- Hålla en respektfull ton.
- Vara tydlig med skillnaden mellan fakta och åsikter.
- Utgå ifrån att alla vill varandra väl.
- Hålla sig till ämnet.

Ett begrepp som har använts på senare tid är: ”provprata”. Det betyder att den som pratar kanske inte är helt genomtänkt utan vill testa en tanke. Och det i sin tur innebär att den som lyssnar måste försöka förstå den andre och inte direkt fördöma det hen säger om en inte håller med. Den som lyssnar kan göra detta genom att ställa nyfikna följdfrågor och därigenom få till ett samtal.